

Chráněná území Brna a okolí 1

Stránská skála
Bílá hora
Medlánecké kopce
Medlánecká skalka
Černovický hájek
Rájecká tůň
Holásecká jezera

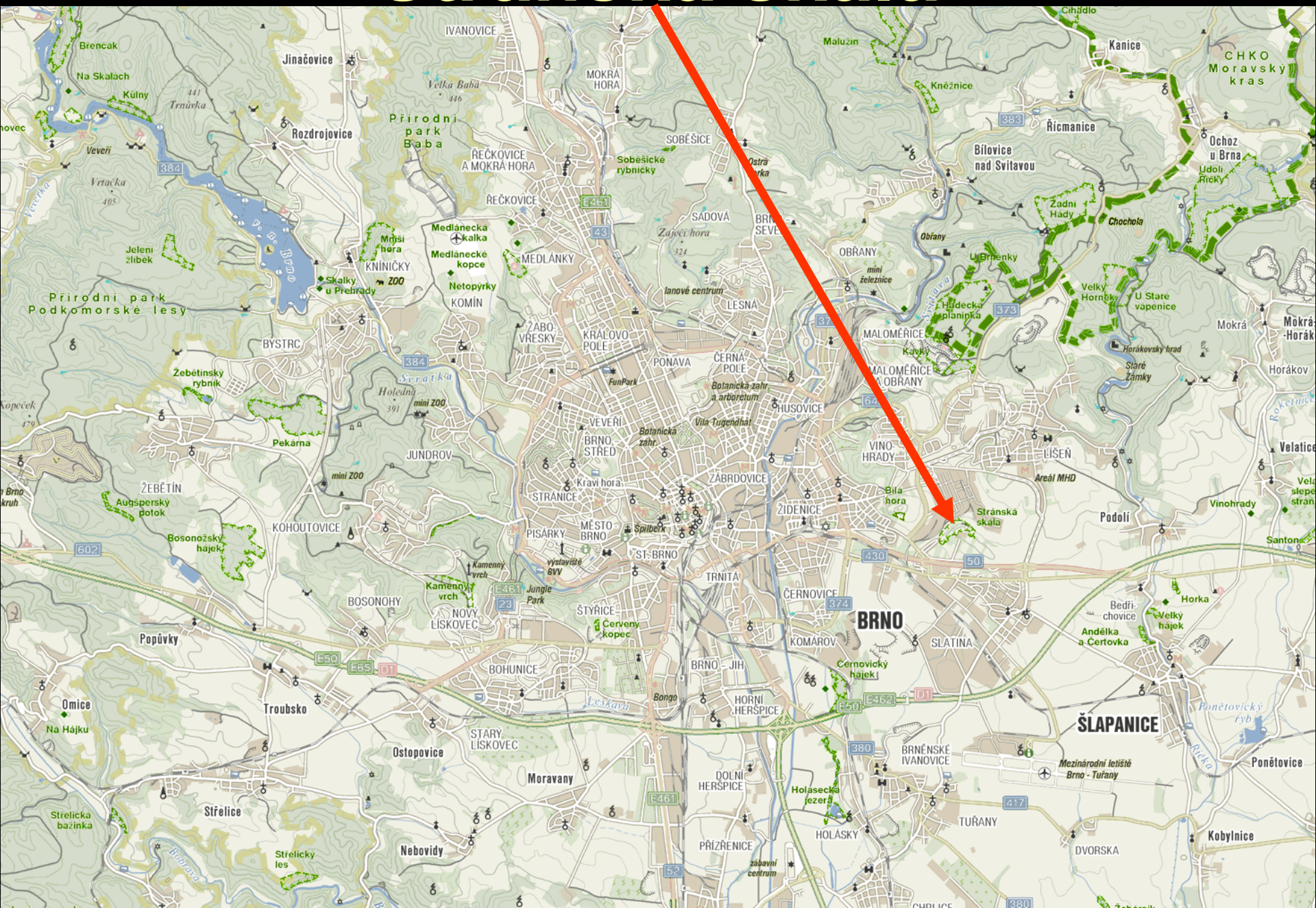
Pavel Veselý

MODULARIZACE VÝUKY
EVOLUČNÍ A EKOLOGICKÉ
BIOLOGIE
CZ.1.07/2.2.00/15.0204

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Stránská skála

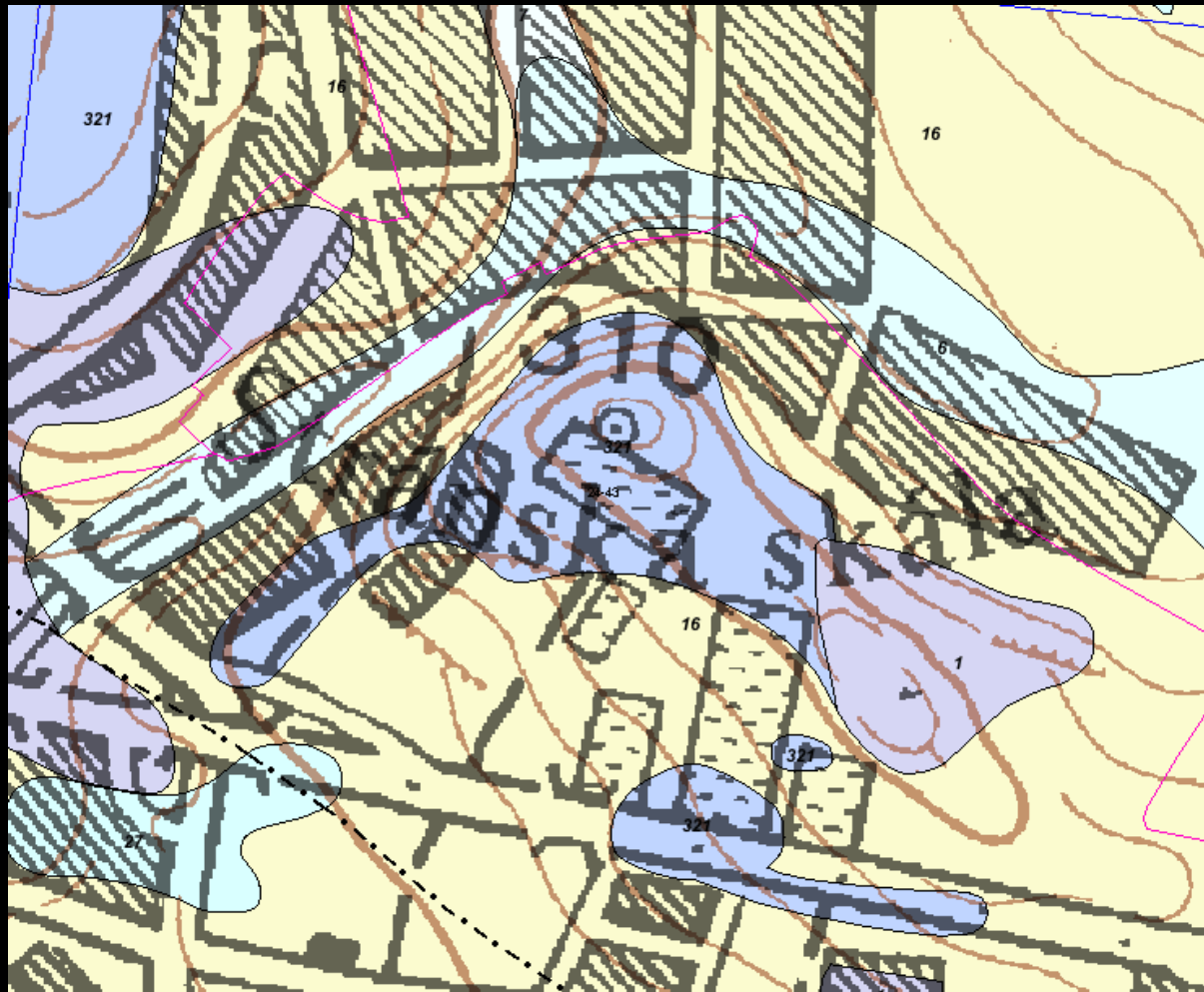

Stránská skála

- NPP Stránská skála (1978)
- rozloha 16,8 ha
- nadmořská výška 250–310 m
- k. ú. Slatina
- předmětem ochrany je step a skály

Geologie Stránské skály

čtvrtohory

- 1 navážka
- 6 nivní sediment
- 16 spraš
- 27 fluviální písek/štěrk

druhohory – jura

- 321 vápenec

vápence obsahují
kusy rohovců

Krinooidový vápenec

Rohovec

Fosílie Stránské skály

- dírkovci
- jehlice houbovců
- koráli
- korýši
- mlži
- hlavonožci (amoniti, belemniti)
- ostnokožci (ježovky, lilijice)
- obratlovci (žraloci, ryby)

Využití vápence

- již od 12. století drobné lůmky
- využití na stavební a dekorační kámen
- pálení vápna, výroba cementu
- těžba až do roku 1925

Zderadův sloup

KULTURNÍ
PAMÁTKA

ZDERADŮV SLOUP

GOTICKÝ SLOUP Z KONCE 15. STOLETÍ
VYZNAČOVAL HRANICI STŘEDOVĚKÉHO MĚSTSKÉHO PRÁVA,
VÁŽE SE K NĚMU ZÁZNAM V KOSMOVĚ KRONICE
O ZABITÍ KRÁLOVA KANCLÉŘE ZDERADA ZE ŠVÁBENIC PŘI
OBLÉHÁNÍ HRADU BRNO VOJSKEM VRATISLAVA I V ROCE 1091,
KTERÝ JE SOUČASNĚ NEJSTARŠÍ ZMÍNKOU O BRNĚ
V HISTORICKÝCH PRAMENECH

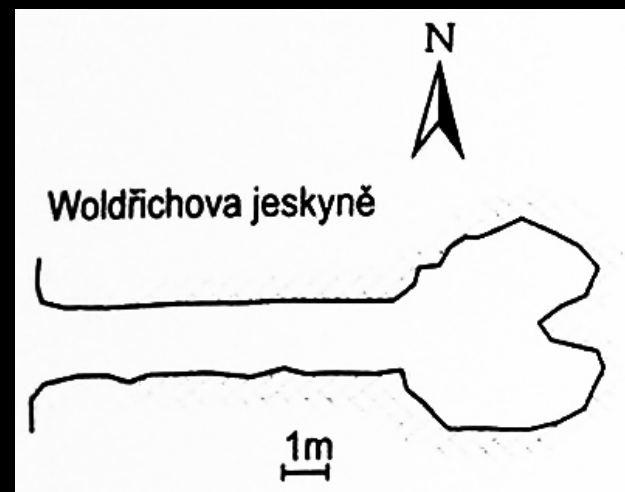
SLOUP BYL OBNOVEN V LETECH 1863-1865
V SOUVISLOSTI S JEHO PŘEMÍSTĚNÍM Z LEVÉHO NA PRAVÝ
BŘEH SVITAVY

Jeskyně Stránské skály

- v 19. století při těžbě odkryto mnoho malých jeskyní
- ve 20. století i tři větší
 - Woldřichova jeskyně
 - Velká medvědí jeskyně
 - Jeskyně č. 4
- na západním svahu několik menších jeskyní

Woldřichova jeskyně

- roku 1910 odkryta při těžbě
- 9 m dlouhá, 1,75–3 m vysoká
- velké množství kostí savců (lvi, hyeny, tygři, sloni, medvědi, tuři a koně)
- ohniště, uhlíky
- nálezy staré až 790 tis. let
- dnes již jeskyně neexistuje, zbyla po ní jen vertikální puklina ve skále

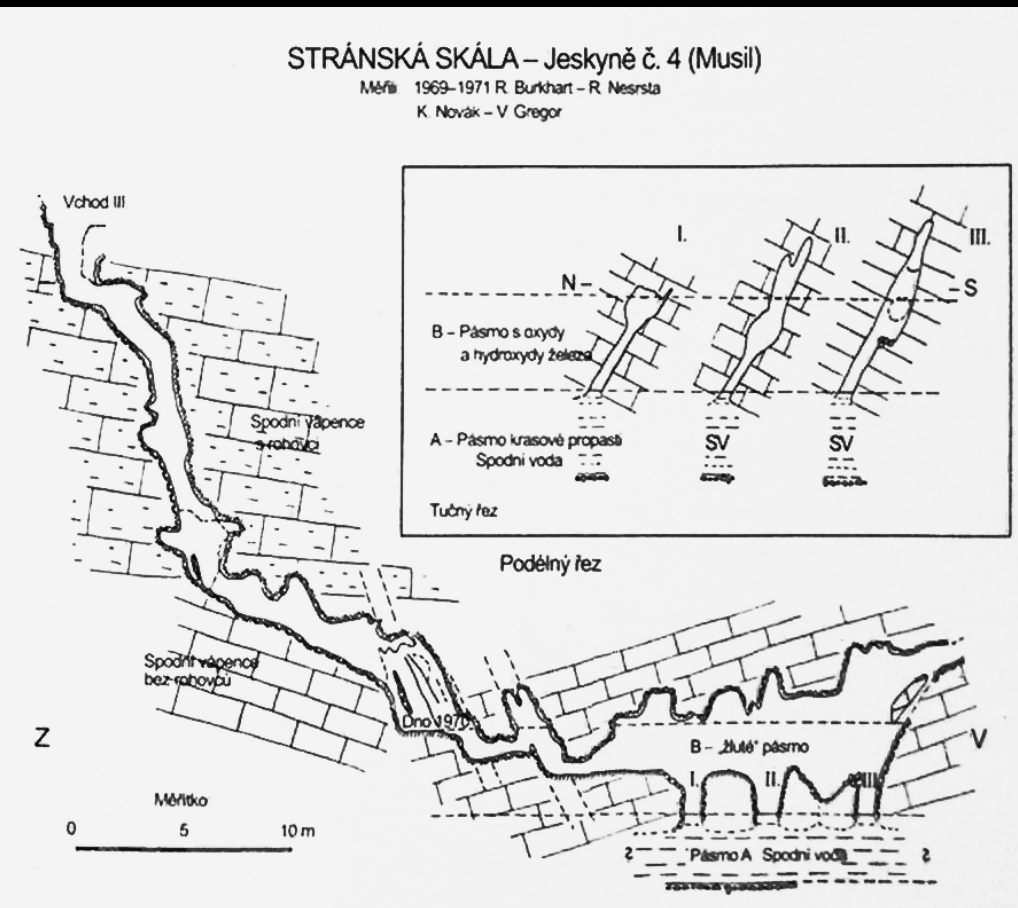

Velká medvědí jeskyně

- odkryta při ražbě štol ve 40. letech
- celkem 150 m
- před 600 tis. lety obývána medvědy (*Ursus deningeri*)
- kosti dokonale fosilizovány
- nálezy jsou v muzeu Anthropos
- dnes je přístupná ze spodního patra štol

- # Jeskyně č. 4
- běžně nepřístupná, chráněna poklopem
 - spíše připomíná propast, je hluboká přes 30 m
 - na dně je voda
-
- The image contains a geological map and a cross-section of Stránská Skála - Jeskyně č. 4 (Musil). The map shows the cave's location relative to the surrounding rock layers, with labels for 'Vchod III', 'Spodní vápence s rašelinou', and 'Spodní vápence bez rašelinou'. A scale bar indicates 0, 5, and 10 meters. The cross-section, titled 'Podélný řez', shows the cave's profile with labels for 'N', 'S', 'I', 'II', 'III', 'B - Pásmo s oxidy a hydroxydy železa', 'A - Pásmo krasové propasti', 'Spodní voda', 'SV', and 'Tučný řez'. The cross-section also shows the cave's depth and the location of the 'Vchod III'.

Absolonovy vykopávky

Nástroje z rohovce

Čtvrtohorní fosílie

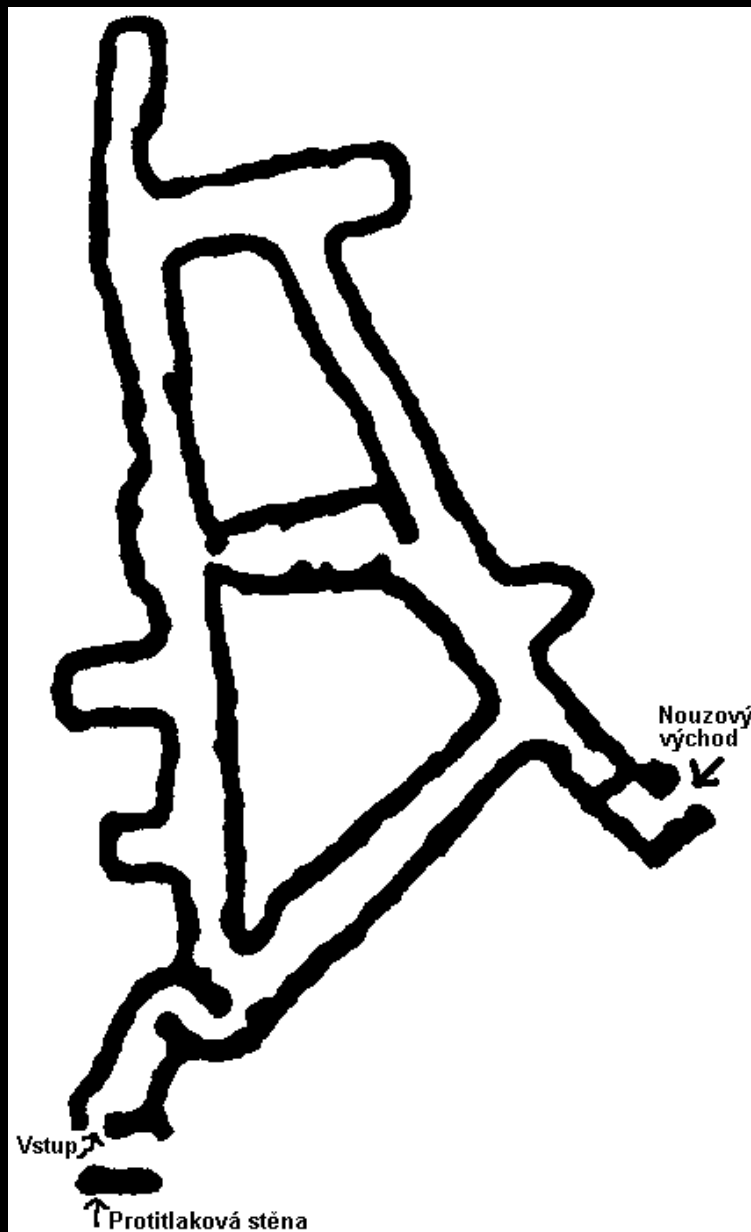
Popisky

- 3 Mnohé zvířecí kosti jsou olámané do nápadných tvarů a pravděpodobně se používaly k různým činnostem. O skutečné, záměrně upravované kostěné nástroje však zatím nejde.
- 4 Nejvýraznějším zástupcem vyhynulého společenství zvířat byla kočkovitá šelma tygr šavlozubý (*Homotherium moravicum*), která zde žila spolu s lesním slonem, nosorožci, koňmi, jelenovitými a turovitými býložravci i hyenami, medvědy a psovitými šelmami. Toto společenství je charakteristické pro období cromerienu z počátku středního pleistocénu, stáří osídlení můžeme odhadnout přibližně na 600 tis. let.
- 5 Pozůstatky drobných obratlovců, hlavně hlodavců (tzv. mikrofauna). Dle zastoupení různých druhů myší a hrabošů lze rekonstruovat proměny klimatu.
- 6 V prostředí blízkého vodního toku žili také četní ptáci.
- 7 Zastoupení měkkýši naznačují spíše ráz stanoviště.
- 8 Existenci ohnišť dokládají přepálené úštěpy rohovce a úlomky kostí.
- 9 Vybírání mikrofauny z proplaveného sedimentu.
- 10 Ze staré kolekce J. Woldřicha pochází zajímavý, i když poněkud problematický kostěný předmět. Jde o část křížové kosti nedospělého bovida (tj. zubra či pratura), na jejímž spodním okraji je umístěno sedm paprscitě uspořádaných krátkých rýh. Jejich původ je dosud sporný. Může se jednat o stopy zubů nějaké šelmy, jejich pravidelný průběh však i o této interpretaci budí pochyby. Mohlo by se také jednat o lidskou činnost, jež by patřila mezi nejstarší neutilitární projevy hominidů.
- 11 Středopleistocénní medvěd *Ursus deningeri* byl menším předkem jeskynního medvěda.
- 12 První obratel (atlas) pratura či zubra.

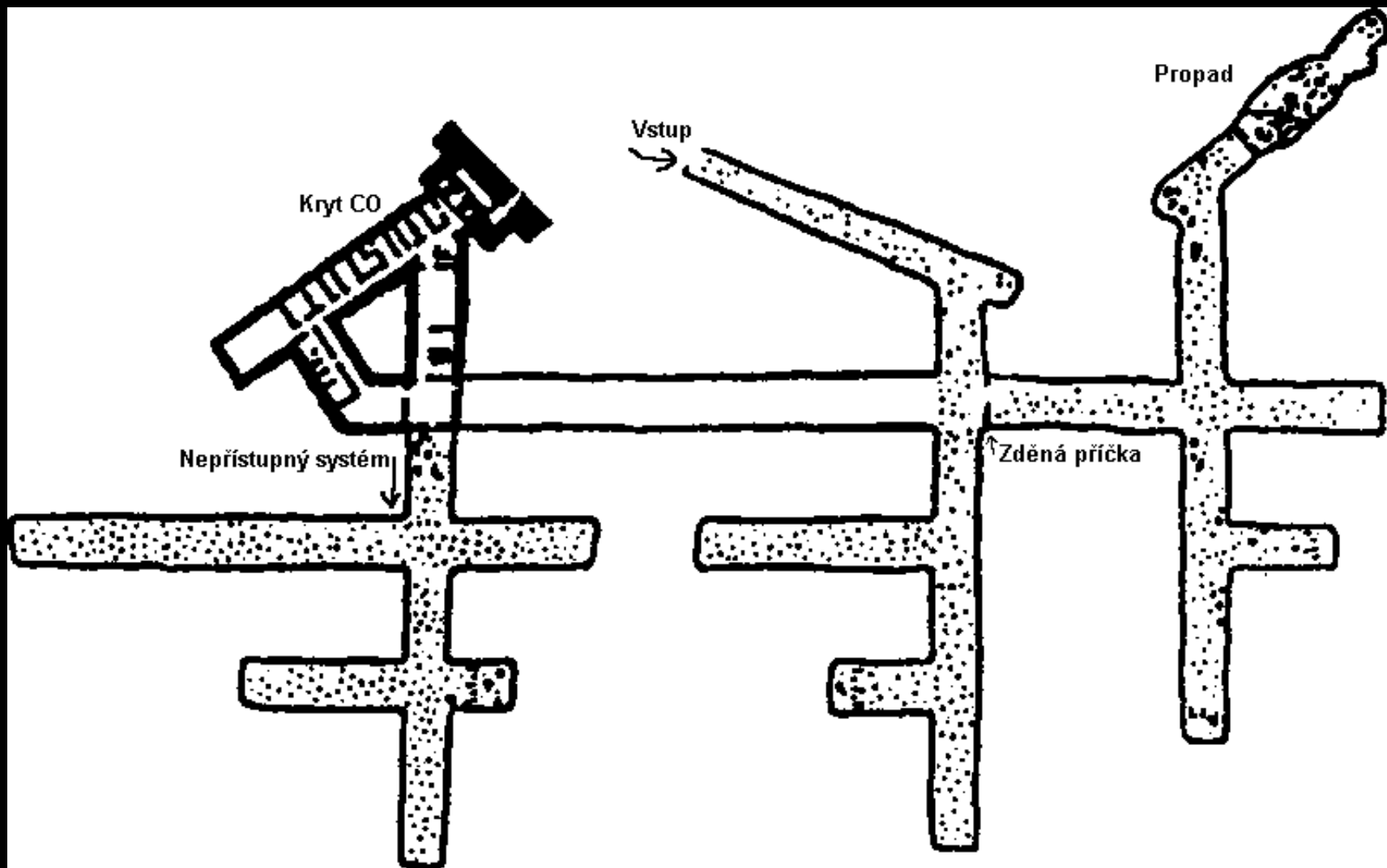
Štoly na Stránské skále

- v letech 1942–1944 byly ve skále raženy štoly pro úkryt podzemní továrny
- štoly jsou ve 3 patrech
 - horní, 136 m
 - střední, celkem 1 km, kryt CO, za ním 250 m
 - spodní, 200 m, vstup do medvědí jeskyně
- v 50. letech zbudován kryt CO

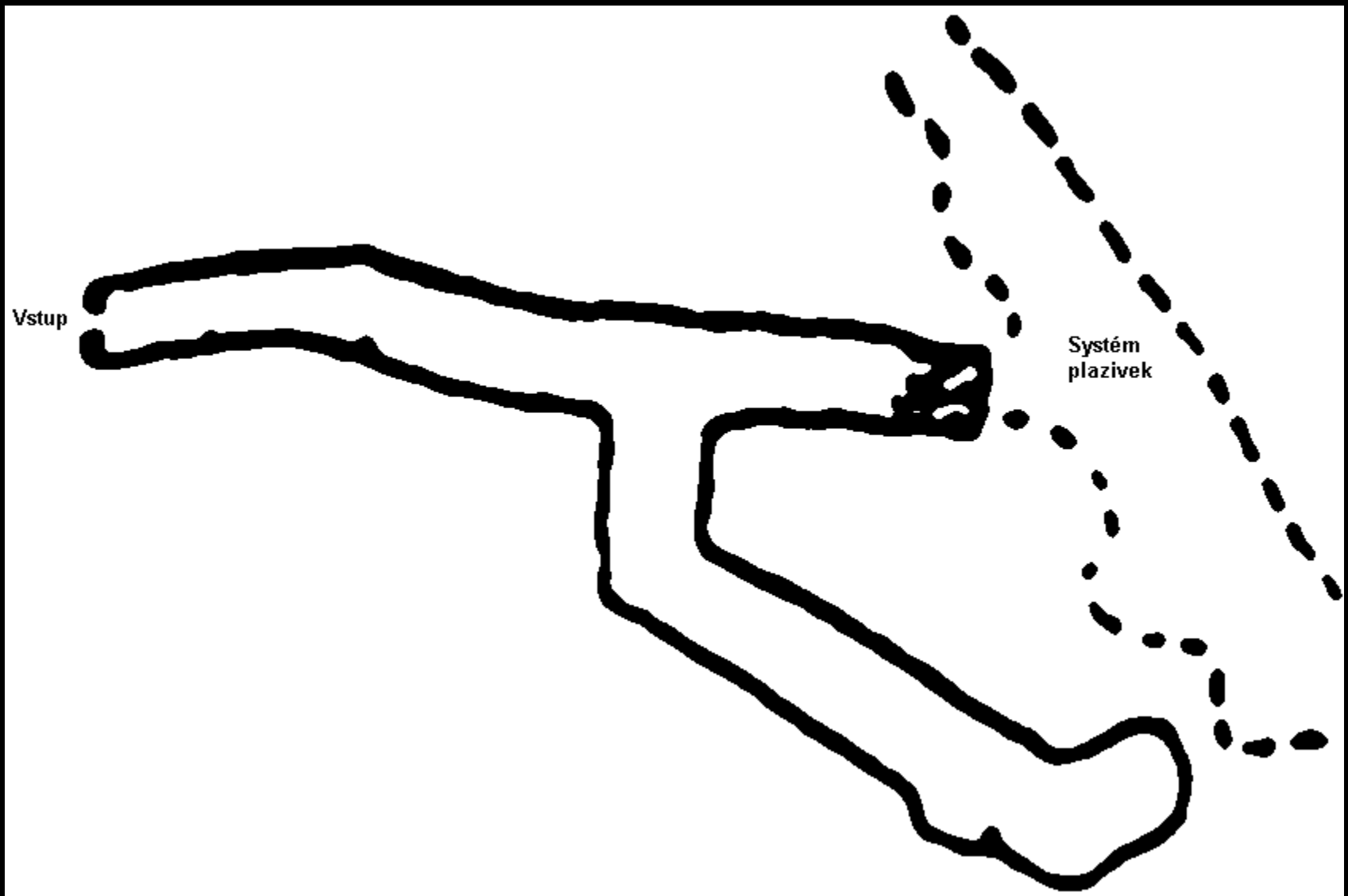
Horní patro štol

Střední patro štol

Spodní patro štol

Stránská skála

1953

Stránská skála

2006

Bývalá trať do Líšně

Bývalá trať do Líšně

Stránská skála

Stránská skála

Stránská skála

Stránská skála

Stránská skála

Stránská skála

Stránská skála

Zmizelé druhy Stránské skály

Cephalanthera rubra
okrotice červená

Zmizelé druhy Stránské skály

Dictamnus albus
třemdava bílá

Významné druhy flóry

Pulsatilla grandis
koniklec velkokvětý

Významné druhy flóry

<http://www.biolib.cz/cz/taxon/id40427/>

Thesium dollineri
Iněnka Dollinerova

Významné druhy flóry

Alyssum saxatile
tařice skalní

Významné druhy flóry

Alyssum montanum
tařice horská

Významné druhy flóry

<http://botany.cz/cs/erysimum-odoratum/>

Erysimum odoratum
trýzel vonný

Významné druhy flóry

<http://www.biolib.cz/cz/taxonimages/id40305/?type=1>

Seseli annuum
sesel roční

Významné druhy flóry

Seseli hippomarathrum
sesel fenyklový

Významné druhy flóry

Sesleria albicans
pěchava vápnomilná

Významné druhy flóry

Campanula sibirica
zvonek sibiřský

Významné druhy flóry

Allium flavum

česnek žlutý

Významné druhy flóry

<http://botany.cz/cs/stipa-pennata/>

Stipa pennata

kavyl Ivanův

Významné druhy flóry

Stipa capillata
kavyl vláskovitý

<http://botany.cz/cs/stipa-capillata/>

Významné druhy flóry

Veronica prostrata

rozrazil rozprostřený

Významné druhy flóry

Scabiosa canescens
hlaváč šedavý

Významné druhy flóry

Orchis militaris
vstavač vojenský

Významné druhy flóry

Iris pumila
kosatec nízký

Významné druhy flóry

Rapistrum perenne
řepovník vytrvalý

Významné druhy flóry

Medicago minima
tolice nejmenší

Významné druhy flóry

<http://botany.cz/cs/erophila-spathulata/>

Erophila spathulata
osívka kulatoplodá

Významné druhy flóry

Papaver argemone
mák polní

Významné druhy flóry

<http://botany.cz/cs/saxifraga-tridactylites/>

Saxifraga tridactylites
lomikámen trojprstý

Významné druhy flóry

<http://botany.cz/cs/saxifraga-paniculata/>

Saxifraga paniculata
lomikámen vždyživý

Významné druhy flóry

<http://www.biolib.cz/cz/taxon/id40726/>

Hackelia deflexa

lopuštík skloněný

Významné druhy flóry

Anthericum ramosum
bělozářka větvitá

Významné druhy flóry

<http://botany.cz/cs/aster-linosyris/>

Aster linosyris
hvězdnice zlatovlásek

Významné druhy flóry

Aster amellus

hvězdnice chlumní

Významné druhy

<http://rostliny.nikde.cz/rostliny-evropy/191/rosa-micrantha-sm-ruze-malokveta>

Rosa micrantha
růže malokvětá

Významné druhy flóry

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Staphylea_pinnata_MS_4410.jpg

Staphylea pinnata
klokoč zpeřený

Významné druhy fauny

http://nd01.jys.cz/993/582/da46c2f580_18290327_o2.jpg

Mantis religiosa
kudlanka nábožná

Významné druhy fauny

Lacerta viridis
ještěrka zelená

Významné druhy fauny

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Myotis.jpg>

Myotis myotis
netopýr velký

Významné druhy fauny

<http://www.biolib.cz/cz/taxon/id2255/>

www.meloidae.com © S.Krejčík

Rhinolophus hipposideros
vrápenec malý

Problémy

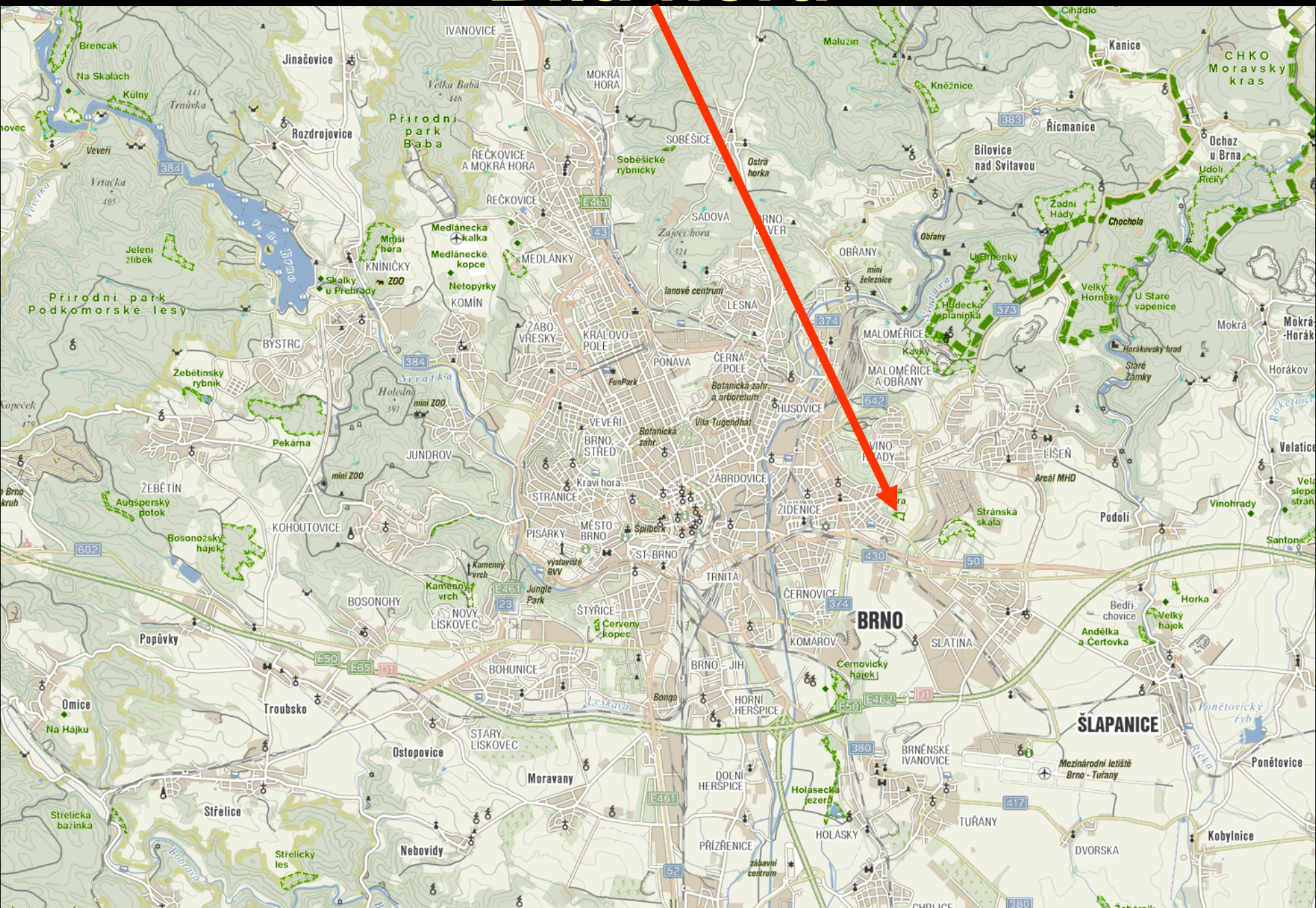
- neukáznění návštěvníci, vandalismus
- skládky
- narkomani, bezdomovci
- invazní druhy
 - *Populus × canadensis*
 - *Solidago canadensis*

Význam lokality

- Stránská skála je hned po Hádech nejvýznamnější stepní vápencovou lokalitou brněnského okolí
- Paleontologické a archeologické nálezy z této lokality nemají ve střední Evropě obdoby

Bílá hora

Bílá hora

- PP Bílá hora (1992)
- rozloha 0,65 ha
- nadmořská výška 270–299 m
- k. ú. Židenice

Bílá hora

Bílá hora

Bílá hora

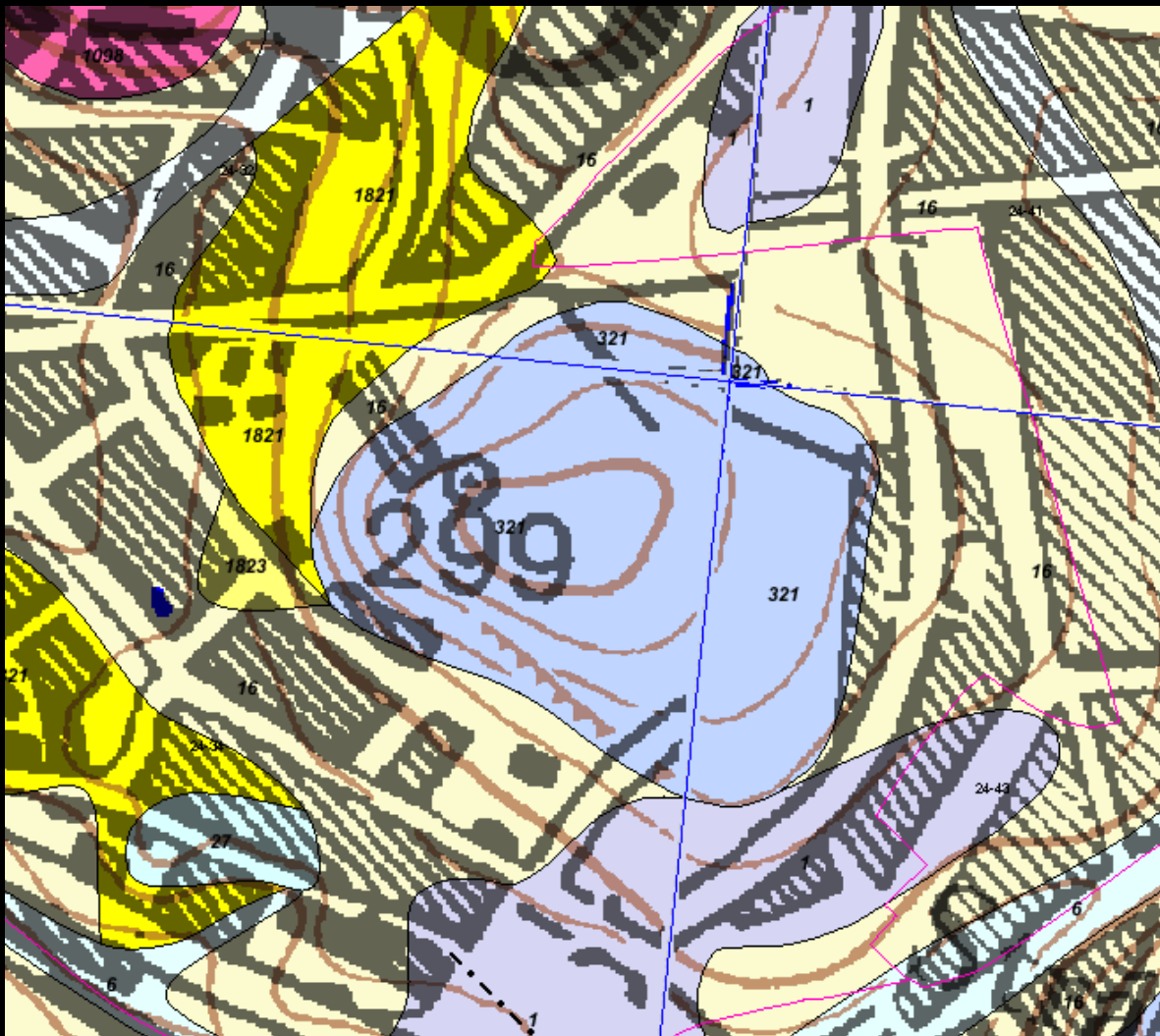
Hybešův památník

Hybešův památník

Geologie Bílé hory

čtvrtohory

- 1 navážka
- 6 nivní sediment
- 16 spraš
- 27 fluviální písek/štěrk

třetihory

- 1821 vápnitý jíł
- 1823 zpevněné písky

druhohory – jura

- 321 vápenec

Bílá hora

1953

Bílá hora

2006

Bílá hora

2009

Významné druhy flóry

Pulsatilla grandis
koniklec velkokvětý

Významné druhy flóry

<http://botany.cz/cs/conringia-orientalis/>

Conringia orientalis
hořinka východní

Významné druhy flóry

<http://botany.cz/cs/scorzonera-cana/>

Scorzonera cana

hadí mord šedý

Významné druhy flóry

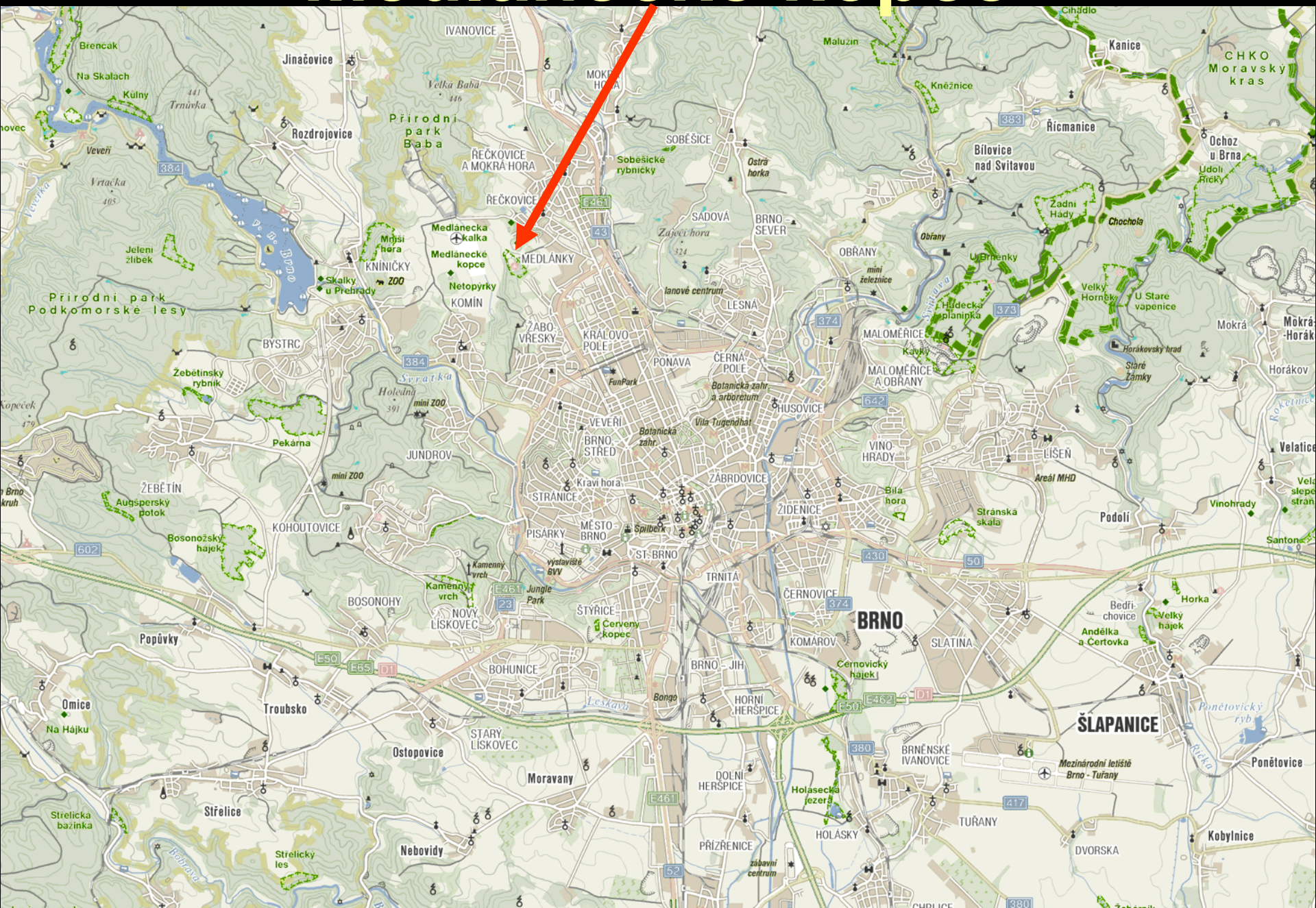
Orchis militaris
vstavač vojenský

Ohrožení lokality

- vysoká návštěvnost z okolních sídlišť
- invazní druhy v okolí
 - *Ailanthus altissima*
 - *Robinia pseudacacia*
 - *Fallopia aubertii*
 - *Solidago canadensis*
- zarůstání semenáčky třešňí

Medlánecké kopce

Medlánecké kopce

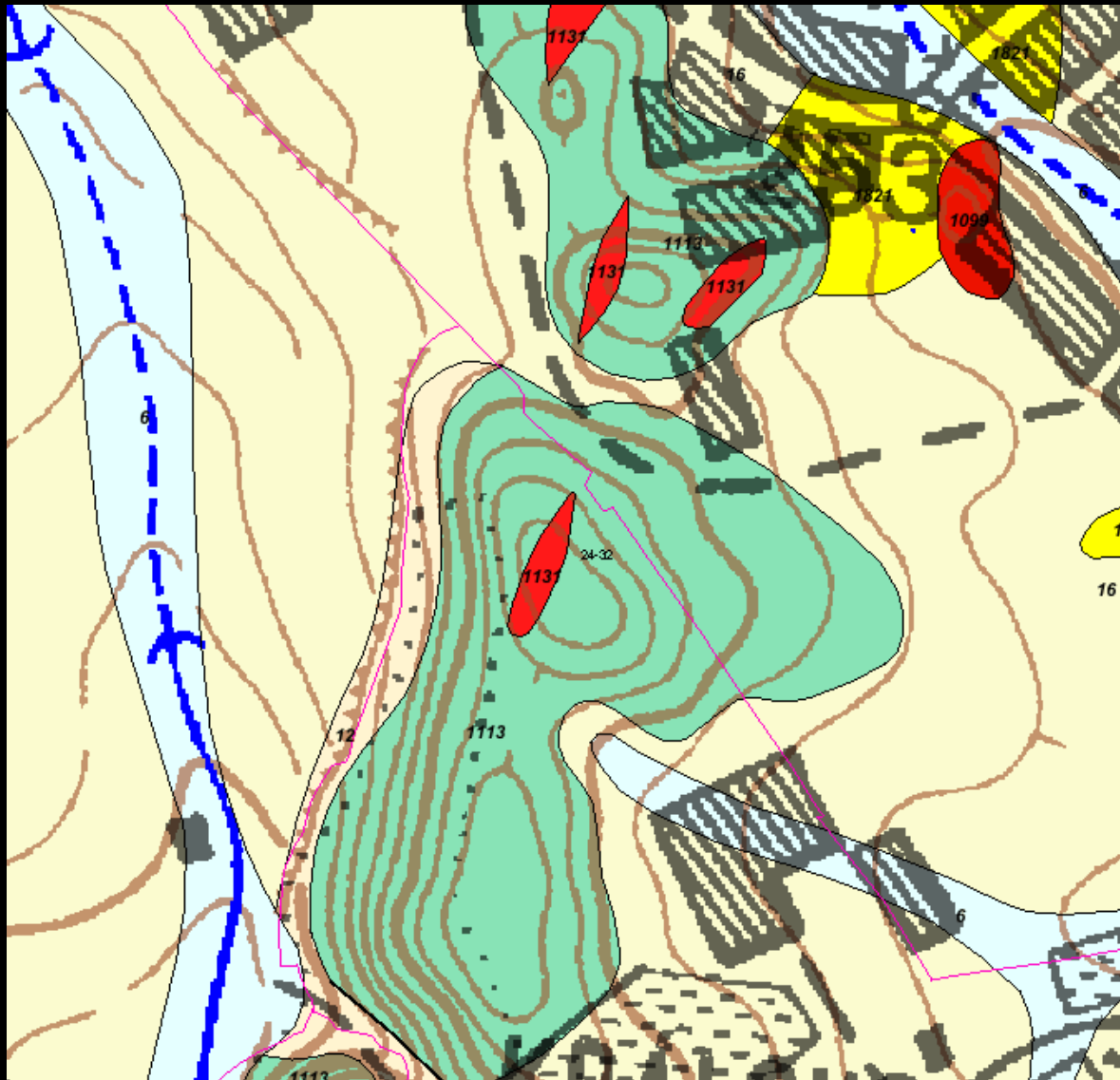
- PP Medlánecké kopce (1988)
- rozloha 12,5 ha
- nadmořská výška 282–338 m
- území tvořeno dvěma enklávami (Střelecký kopec, Medlánecký kopec)
- k. ú. Královo Pole, Medlánky

Medlánecké kopce

Geologie Medláneckých kopců

čtvrtohory

- 6 nivní sediment
- 16 spraš

třetihory

- 1821 vápnitý jí

starohory

- 1113 metabazalt

prahory

- 1131 granitový porfyr

Medlánecké kopce

1953

Medlánecké kopce

2006

Vyhlička

Vyhlička

Vyhliďka

Významné druhy flóry

Pulsatilla grandis
koniklec velkokvětý

Významné druhy

Melampyrum arvense

černýš rolní

Významné druhy flóry

Gagea bohemica
křivatec český

Významné druhy flóry

Androsace elongata
pochybek prodloužený

<http://botany.cz/cs/androsace-elongata/>

Významné druhy flóry

<http://botany.cz/cs/carex-stenophylla/>

Carex stenophylla
ostřice úzkolistá

Významné druhy flóry

<http://botany.cz/cs/clematis-recta/>

Clematis recta
plamének přímý

Významné druhy fauny

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/4/4d/Zerynthia_polyxena1.JPG/622px-Zerynthia_polyxena1.JPG

Zerynthia polyxena
pestrokřídlec podražcový

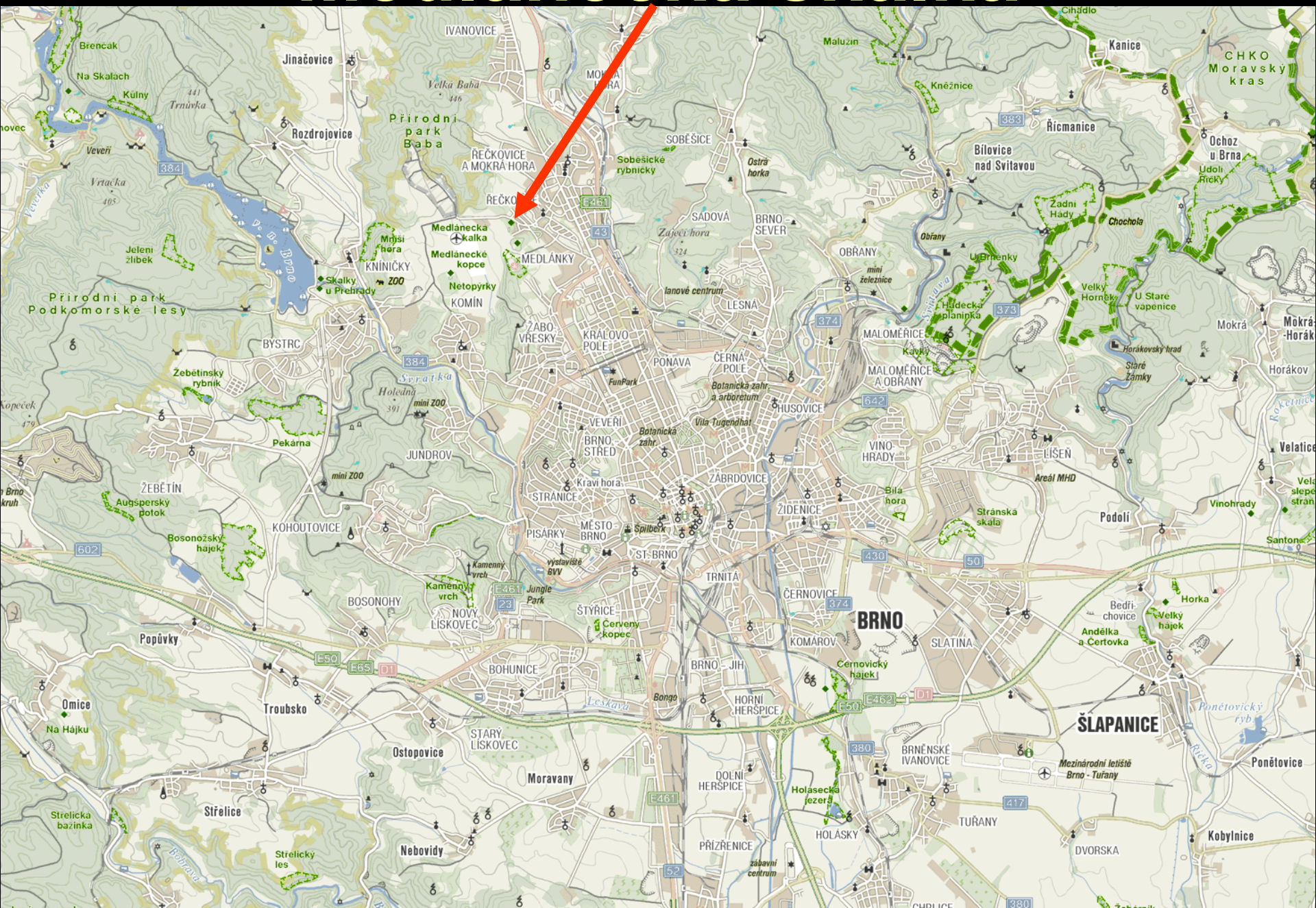
Významné druhy fauny

http://nd01.jys.cz/993/582/da46c2f580_18290327_o2.jpg

Mantis religiosa
kudlanka nábožná

Medlánecká skalka

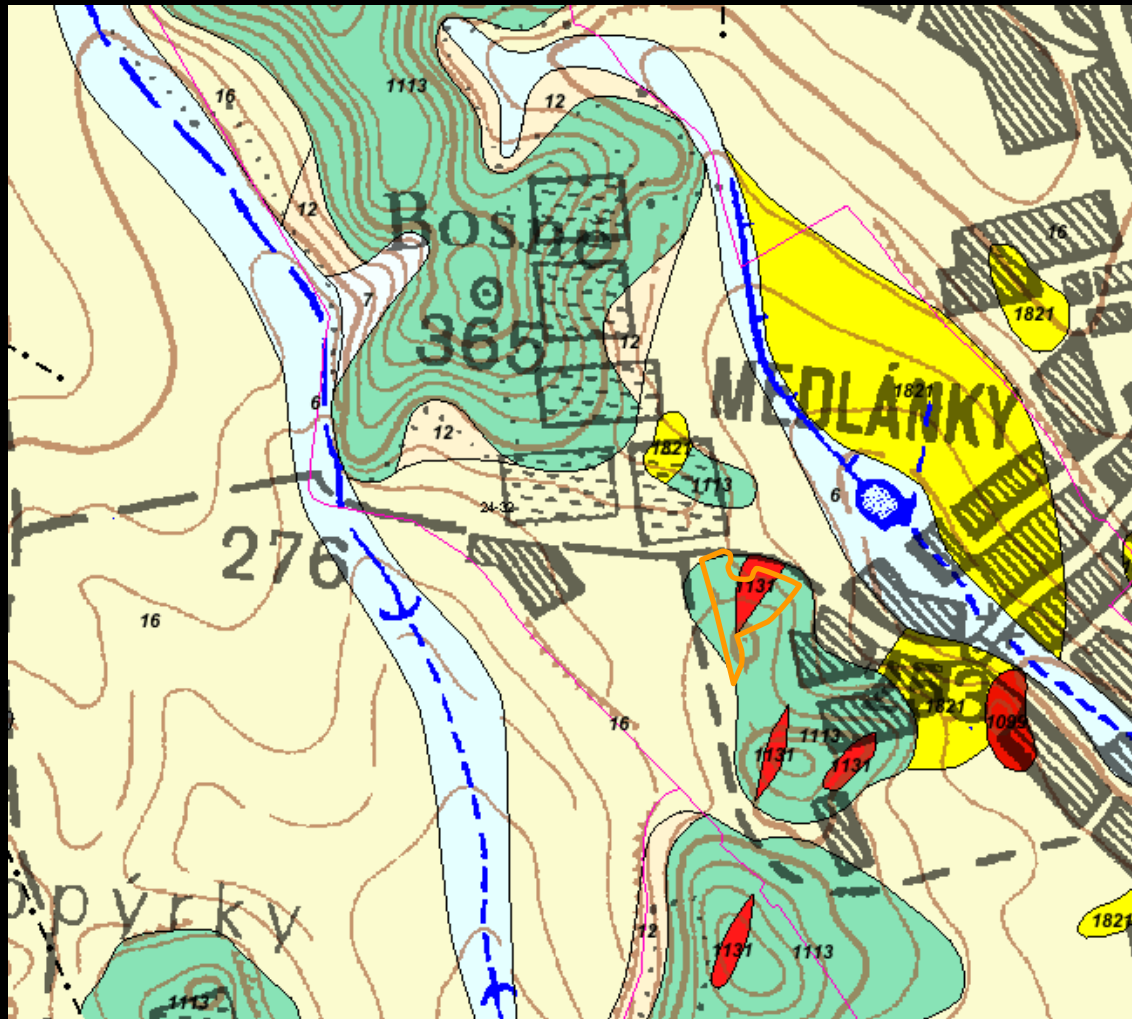

Medlánecká skalka

- PP Medlánecká skalka (1999)
- rozloha 0,34 ha
- nadmořská výška 270–290 m
- k. ú. Medlánky

Geologie Medlánecké skalky

čtvrtohory

- 6 nivní sediment
- 16 spraš

třetihory

- 1821 vápnitý jíl

starohory

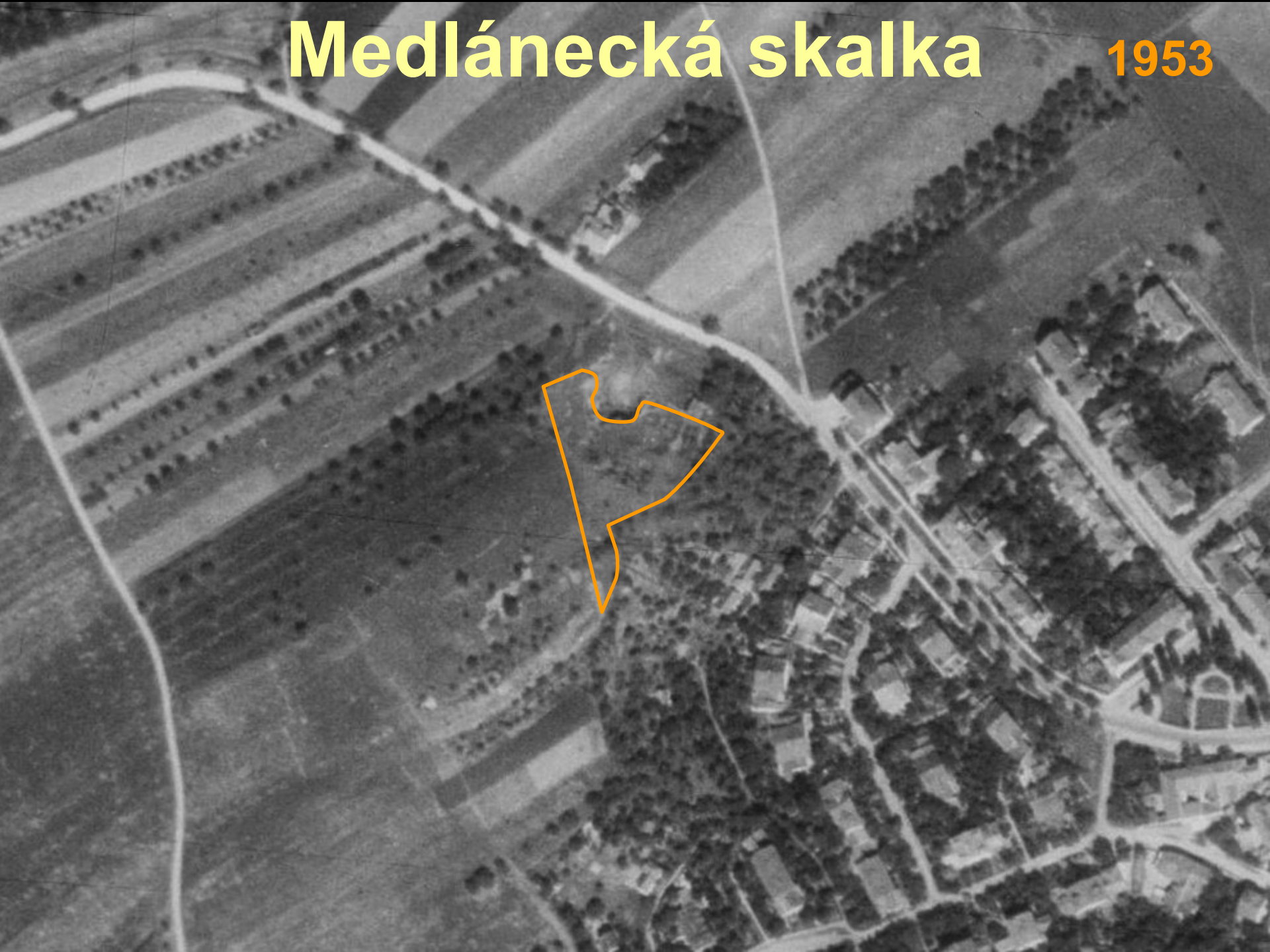
- 1113 metabazalt

prahory

- 1131 granitový porfyr

Medlánecká skalka

1953

Medlánecká skalka

2009

Významné druhy flóry

Pulsatilla grandis
koniklec velkokvětý

Významné druhy flóry

<http://botany.cz/cs/jasione-montana/>

Jasione montana
pavinec horský

Významné druhy flóry

Petrorhagia prolifera
hvozdíček prorostlý

Významné druhy flóry

<http://flora.nhm-wien.ac.at/Seiten-Arten/Silene-otites-otites.htm>

Silene otites
silenka ušnice

Významné druhy flóry

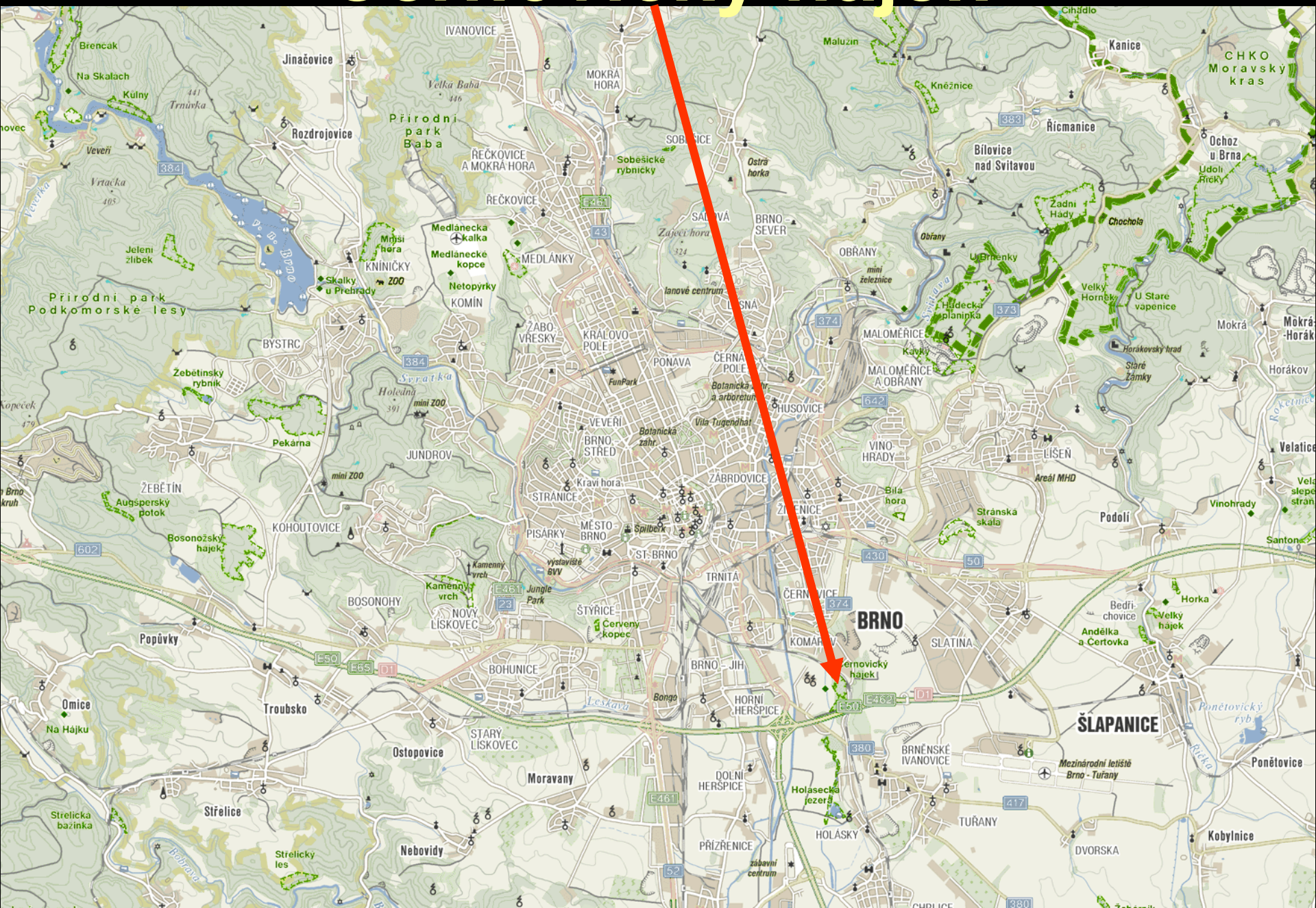
Pseudolysimachion spicatum
rozrazil klasnatý

Významné druhy flóry

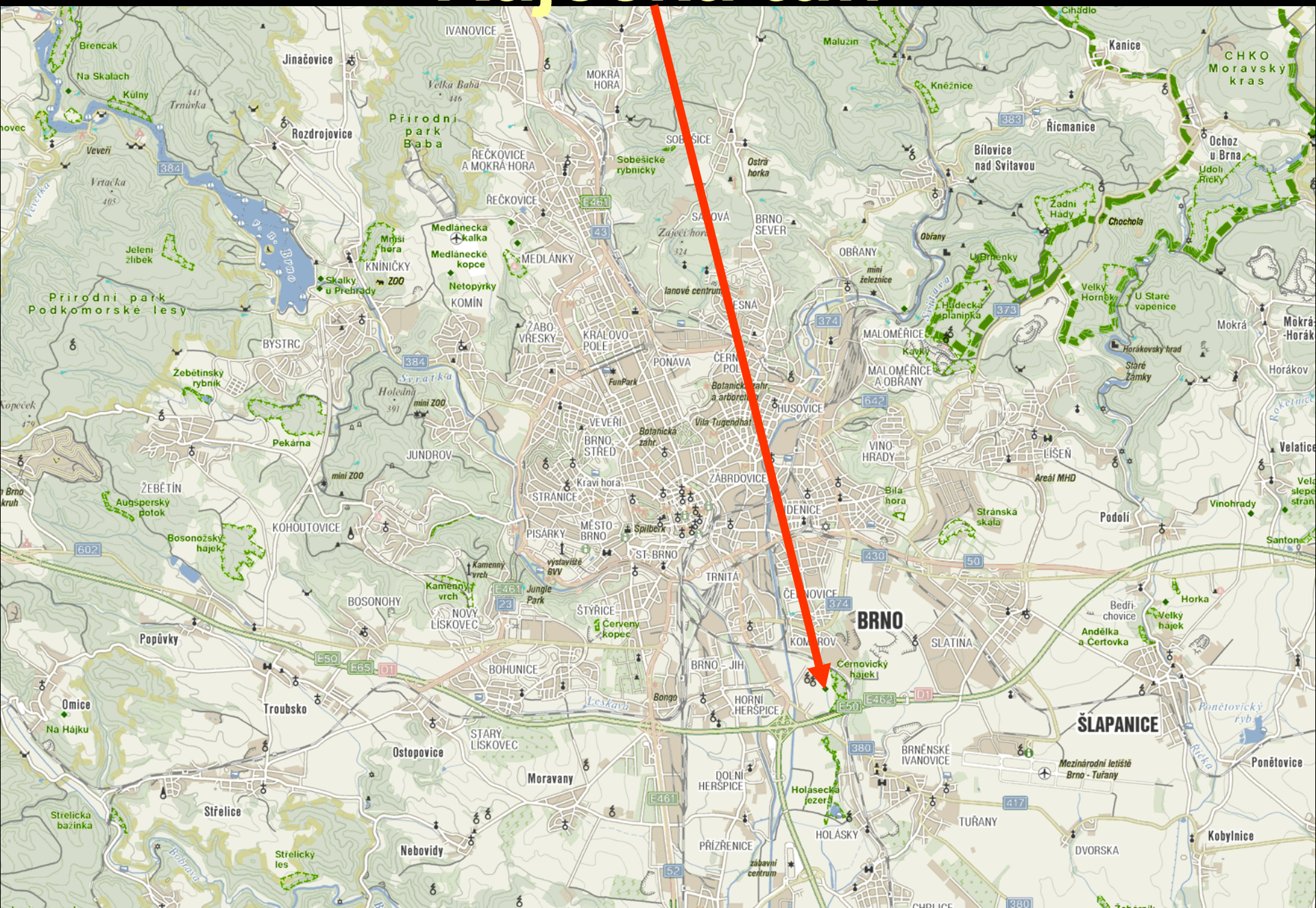

Rosa dumalis
růže podhorská

Černovický hájek

Rájecká tuň

A vertical photograph on the left side of the slide shows a lush green forest floor. In the foreground, there are several white, star-shaped flowers, likely Anemone nemorosa, growing among green foliage. In the background, tall, thin tree trunks are visible against a bright sky.

Černovický hájek (Ráječek)

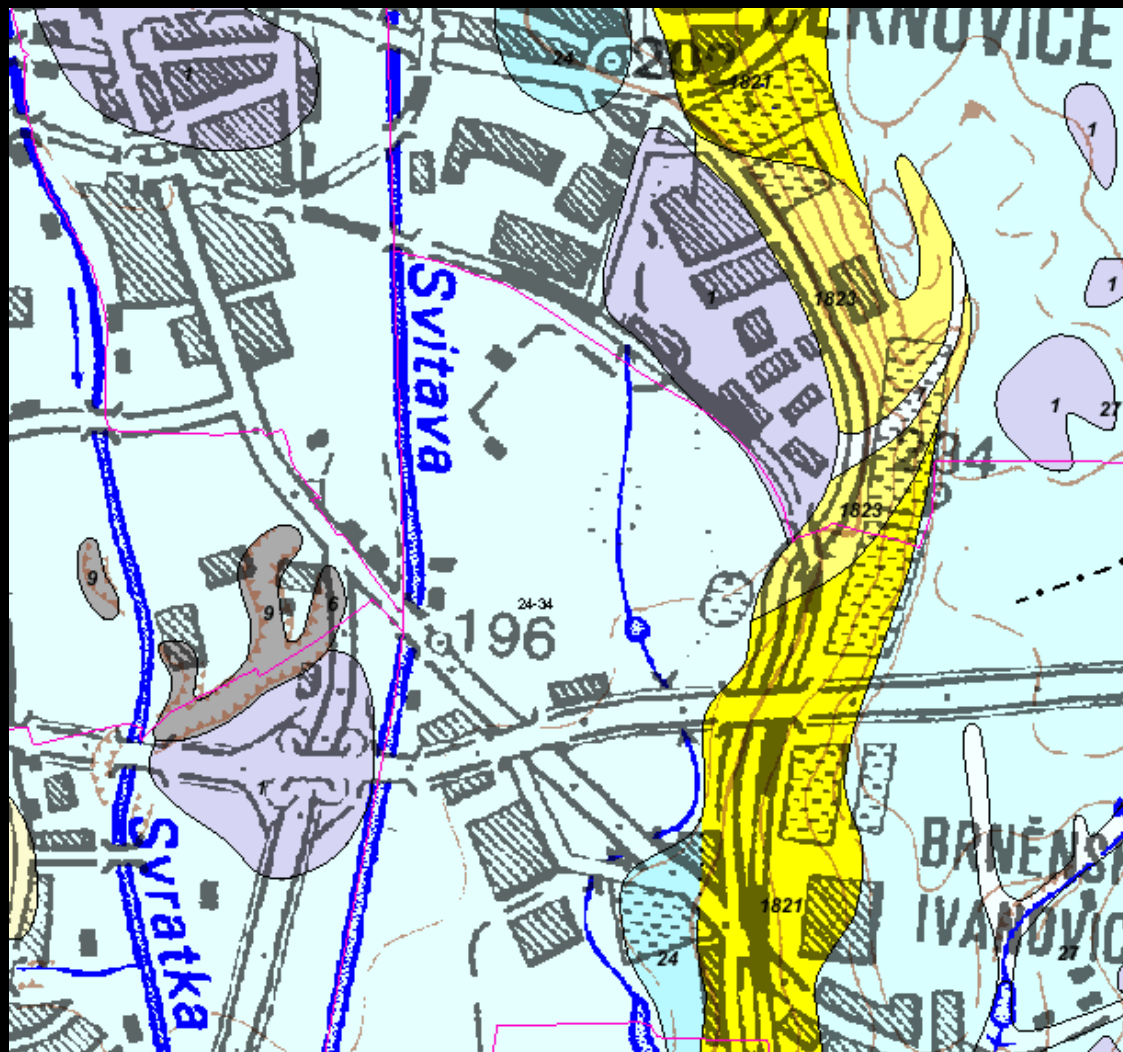
- PR Černovický hájek (1977)
- rozloha 11,7 ha
- nadmořská výška 193–194 m
- k. ú. Brněnské Ivanovice
- poslední fragment lužního lesa v Brně (měkký i tvrdý luh)

Rájecká tůň

- PP Rájecká tůň (1997)
- rozloha 0,32 ha
- nadmořská výška 193–194 m
- k. ú. Brněnské Ivanovice
- přirozená říční tůň a výskyt obojživelníků

Geologie Ráječku

čtvrtohory

- 1 navážka
- 6 nivní sediment
- 27 fluvialní písek/štěrk

třetihory

- 1821 vápnitý jíl
- 1823 zpevněné písky

Černovický hájek Rájecká tůň

1953

Černovický hájek Rájecká tůň

2009

Ráječek

Ráječek

Ráječek

Ráječek

Ráječek

Rájecká tůň

Rájecká tůň

Dřeviny

- *Alnus glutinosa*, *Populus alba*
- *Quercus robur*, *Fraxinus excelsior*,
Fraxinus angustifolia?, *Ulmus laevis*
- *Acer negundo*
- *Sambucus nigra*

Významné druhy flóry

Allium ursinum

česnek medvědí

Významné druhy flóry

Corydalis cava
dymnivka dutá

Významné druhy flóry

<http://botany.cz/cs/leucojum-aestivum/>

Leucojum aestivum
bledule letní

Ráječek

Významné druhy flóry

Equisetum fluviatile
přeslička poříční

Významné druhy flóry

<http://botany.cz/cs/equisetum-pratense/>

Equisetum pratense
přeslička luční

Významné druhy flóry

Iris pseudacorus
kosatec žlutý

Významné druhy flóry

Caltha palustris
blatouch bahenní

Významné druhy flóry

Juncus gerardii

sítina Gerardova

Významné druhy flóry

Laetiporus sulphureus
sírovec žlutooranžový

Významné druhy fauny

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:LB167\(oz\).jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:LB167(oz).jpg)

Muscicapa striata
lejsek šedý

Významné druhy fauny

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Oriole_2.jpg

Oriolus oriolus

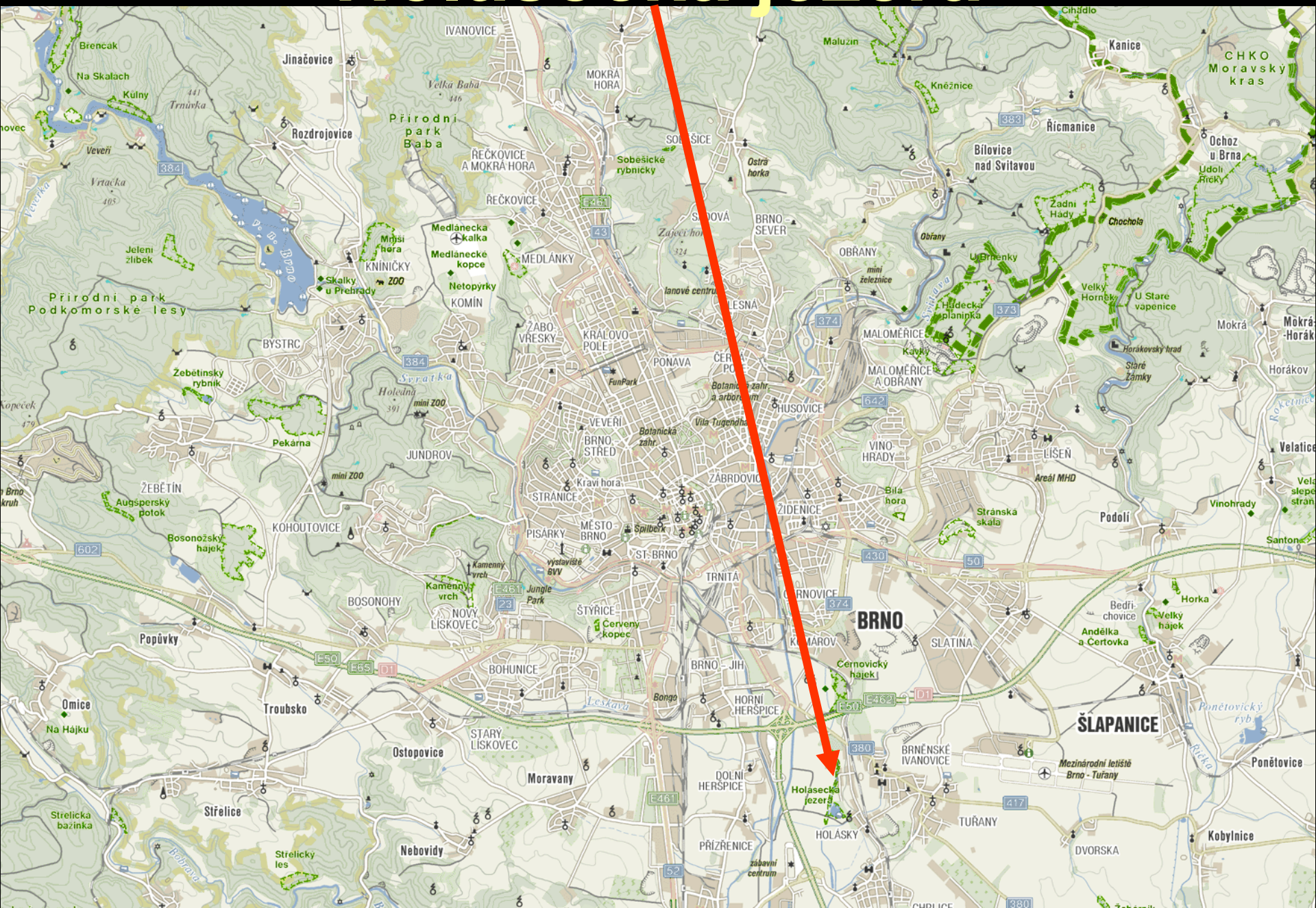
žluva hajní

Problémy lokality

- zahradní a jiný odpad na okrajích
- těžké znečištění půdy a spodních vod
- hluk z dálnice
- invazní druhy
 - *Acer negundo*

Holásecká jezera

Holásecká jezera

- PP Holásecká jezera (1988)
- rozloha 12,3 ha
- nadmořská výška 193 m
- k. ú. Holásky, Brněnské Ivanovice
- jezera s břehovými porosty a výskytem obojživelníků
- soustava deseti jezer
 - Kašpárkovo, Typfl, Kmuníčkov, Roučkov, Ledárenské, Plavecké, Strakovo, Opleta, Lávka a Kocábka

Holásecká jezera

Holásecká jezera

Holásecká jezera

Významné druhy flóry

Nuphar lutea
stulík žlutý

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Nuphar_lutea_\(Detail\)_24072005-1.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Nuphar_lutea_(Detail)_24072005-1.jpg)

Významné druhy flóry

Iris pseudacorus
kosatec žlutý

Významné druhy flóry

Caltha palustris
blatouch bahenní

Významné druhy fauny

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Bufo_viridis_female_quadrat.jpg

Bufo viridis
ropucha zelená

Významné druhy fauny

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Ixobrychus_minutus_2_\(Marek_Szczepanek\).jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Ixobrychus_minutus_2_(Marek_Szczepanek).jpg)

Ixobrychus minutus
bukáček malý

Významné druhy fauny

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alcedo_atthis_-_Khao_Yai.jpg

Alcedo atthis
ledňáček říční

Významné druhy fauny

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Nuphar_lutea_\(Detail\)_24072005-1.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Nuphar_lutea_(Detail)_24072005-1.jpg)

Castor fiber
bobr evropský

Holásecká jezera

